

S₂J = 89

Total No. of Pages : 4

Seat
No.

**M.A. (Yoga Shastra) (Part - II) (Semester - III) Examination,
November - 2019
YOGA SCIENCE**

Introduction to Naturopathy and Patanjali Yoga Sutra (Paper - I)

Sub. Code : 60778

Day and Date : Tuesday, 19 - 11 - 2019

Total Marks : 80

Time : 02.30 p.m. to 05.30 p.m.

Instructions : 1) Q. No. 1 is Compulsory.

2) Solve any four questions out of remaining six questions.

Q1) Fill in the blanks .

[20]

- i) Last stage of "Ashtang Yoga" is _____.
a) Pranayama b) Dhayana
c) Samadhi d) Yoga

ii) There are _____ Sutras in "Ashtang Yoga Darshan" of Maharshi Pattanjali.
a) 196 b) 200
c) 190 d) 208

iii) Massage is of _____ Types.
a) 3 b) 5
c) 6 d) 4

iv) (Naturopathy) Natural Therapy has _____ basic principles.
a) 4 b) 2
c) 6 d) 10

v) Naturopathy is known as _____.
a) Pranayama b) Satvikata
c) Dhyana d) Panchantra

vi) In treatment of obesity _____ is useful.
a) Steam bath b) Sun bath
c) Mud bath d) Air bath

P.T.O

vii) There are _____ types of Chitta Vrutti?

- a) 3
- b) 5
- c) 4
- d) 2

viii) _____ vitamin getting from sun bath Therapy.

- a) "A" Vitamin
- b) "B" Vitamin
- c) "C" Vitamin
- d) "D" Vitamin

ix) _____ is one of the Yama.

- a) Shouch
- b) Santosh
- c) Astya
- d) Vikalpa

x) Appropriate time to take Air-Therapy is _____.

- a) Madhyanh
- b) Mid-Night
- c) Morning
- d) Afternoon

Q2) Write the effects of cold water and Hot water therapy of different parts of human body. [15]

Q3) What is Massage? Explain in types and its effects on different organs. [15]

Q4) What is fasting explain precaution before during and after fasting? [15]

Q5) What sun bath its uses in treatment of diseases? [15]

Q6) What is the Naturopathy? Explain its basic principles and history. [15]

Q7) Explain four foots of Patanjali Yoga Darshan with sutras. [15]

मराठी रूपांतर

- सूचना :**
- 1) पहिला प्रश्न सक्तीचा आहे.
 - 2) खालील सहा प्रश्नांपैकी चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

प्र.1) खालील प्रश्नांची योग्य पर्याय निवडून उत्तरे लिहा.

[20]

- i) अष्टांग योगाची शेवटची पायरी ही आहे.

अ) प्राणायाम	ब) समाधी
क) धारणा	ड) यम
- ii) महर्षी पतंजलीच्या अष्टांग दर्शनात सूत्रे आहेत.

अ) 196	ब) 200
क) 190	ड) 208
- iii) मसाजाचे प्रकार आहेत.

अ) 3	ब) 5
क) 6	ड) 4
- iv) प्राकृतिक चिकित्सेला आधारभूत सिद्धांत आहेत.

अ) 4	ब) 2
क) 6	ड) 10
- v) निसर्गोपचार या नावाने ओळखले जाते.

अ) प्राणायाम	ब) सात्त्विकता
क) ध्यान	ड) पचंतंत्र
- vi) स्थूलता निवारणासाठी स्नानाचा वापर करतात.

अ) बाष्प स्नान	ब) सूर्य स्नान
क) वायू स्नान	ड) मृत्तिका स्नान
- vii) चित्तवृत्तीचे प्रकार आहेत.

अ) 3	ब) 5
क) 4	ड) 2

viii) सूर्यस्नानातून शरीरास जीवनसत्त्व मिळते.

अ) जीवनसत्त्व 'अ'	ब) जीवनसत्त्व 'ब'
क) जीवनसत्त्व 'क'	ड) जीवनसत्त्व 'ड'

ix) हे पाचपैकी एक यम आहे.

अ) शौच	ब) संतोष
क) अस्तेय	ड) विकल्प
x) वायुस्नान घेण्याची योग्य वेळ ही आहे.	
अ) मध्याह्न	ब) मध्यरात्र
क) सकाळ	ड) दुपार

प्र.2) शीतजल आणि उष्णोहक जल यांचे शरीरावर होणारे परिणाम सविस्तर लिहा. [15]

प्र.3) मसाज म्हणजे काय? त्याचे प्रकार आणि शरीराच्या विविध भागांवर होणारे परिणाम स्पष्ट करा. [15]

प्र.4) उपवास म्हणजे काय? उपवासादरम्यान, व्याधी आणि नंतर घ्यावयाची काळजी स्पष्ट करा. [15]

प्र.5) सुर्यस्नान म्हणजे काय? रोगनिवारणासाठी त्याचे महत्व स्पष्ट करा. [15]

प्र.6) निसर्गोपचार म्हणजे काय? त्याचा इतिहास व तत्त्वे स्पष्ट करा. [15]

प्र.7) पातंजल योगदर्शनाचे चार पाद सूक्ष्मसंहित स्पष्ट करा. [15]

त्तेत्तेत्ते